

INSTITUTE HOSPODÁŘSKÉ A MĚNOVÉ UNIE

Institute Evropské měnové unie nesou velkou část odpovědnosti za stanovení evropské měnové politiky, za pravidla, jimiž se řídí emise eura, a za cenovou stabilitu v EU. Těmito institucemi jsou: Těmito institucemi jsou ECB, ESCB, Hospodářský a finanční výbor, Euroskupina a Rada ve složení pro hospodářské a finanční věci (ECOFIN).

PRÁVNÍ ZÁKLAD

- Články 119–144, 219, 282–284 Smlouvy o fungování Evropské unie;
- protokoly připojené ke Smlouvě o Evropské unii: Protokol (č. 4) o statutu Evropského systému centrálních bank a Evropské centrální banky, Protokol (č. 14) o Euroskupině.

CÍLE

Hlavními cíli (2.6.1) institucí hospodářské a měnové unie (HMU) je:

- dokončit proces budování vnitřního trhu tím, že budou odstraněny výkyvy směnného kurzu, náklady spojené se směnnými transakcemi a náklady spojené se zajištěním proti rizikům výkyvů kurzu;
- zajistit úplnou srovnatelnost nákladů a cen v rámci Unie, což by mělo pomoci spotřebitelům, povzbudit obchodování v rámci Unie a usnadnit podnikání;
- posílit měnovou stabilitu a finanční sílu Evropy tím, že:
 - nebude existovat možnost provádět spekulace s jednotlivými měnami Unie,
 - díky hospodářskému rozměru vytvořené měnové unie bude zajištěno, že nová měna bude ve značné míře odolná vůči spekulacím v mezinárodním měřítku,
 - umožní euru, aby se stalo významnou rezervní měnou i měnou, v níž budou prováděny platby.

DOSAŽENÉ VÝSLEDKY

A. Institute první etapy HMU (1. července 1990 – 31. prosince 1993)

V průběhu první etapy HMU nebyly zřízeny žádné měnové instituce.

B. Instituce druhé etapy HMU (1. ledna 1994 – 31. prosince 1998)

1. Evropský měnový institut (EMI)

EMI byl založen na počátku druhé etapy HMU (podle článku 117 Smlouvy o ES) a převzal úlohu Výboru guvernérů a Evropského fondu pro měnovou spolupráci (EFMS). Nepodílel se na provádění měnové politiky, jež zůstala v pravomoci vnitrostátních orgánů. Mezi jeho nejdůležitější úkoly při provádění druhé etapy HMU patřilo posilovat spolupráci mezi národními centrálními bankami a koordinaci měnových politik členských států s cílem zajistit cenovou stabilitu. V souladu s čl. 123 odst. 2 Smlouvy o ES byl EMI rozpuštěn po založení ECB, pro niž připravil půdu (1. června 1998).

2. Měnový výbor

Tento výbor se skládal z členů jmenovaných ve stejném počtu Komisí a členskými státy. Byl zřízen na podporu koordinace politik členských států v rozsahu potřebném pro fungování vnitřního trhu (článek 114 Smlouvy o ES) a měl poradní funkci. Byl rozpuštěn na počátku třetí etapy a nahrazen Hospodářským a finančním výborem (článek 134 Smlouvy o fungování EU).

C. Instituce ve třetí etapě (počínaje dnem 1. ledna 1999)

1. Evropská centrální banka (ECB) ([1.3.1](#))

a. Organizace

ECB, založená dne 1. června 1998, sídlí ve Frankfurtu nad Mohanem. Řídí ji dva orgány, které jsou nezávislé na orgánech Unie i na orgánech jednotlivých států (konkrétně Rada guvernérů ECB a Výkonná rada ECB), a při některých úkolech Generální rada (která sama o sobě není rozhodovacím orgánem ESCB). Podle Lisabonské smlouvy je ECB orgánem Evropské unie (čl. 13 odst. 1, články 282 až 284 Smlouvy o fungování EU); dříve podle ustanovení Smlouvy o ES tento status neměla, přestože měla právní subjektivitu.

i. Rada guvernérů

Rada guvernérů se skládá z členů Výkonné rady ECB a z guvernérů národních centrálních bank zemí, které přijaly euro (článek 283 Smlouvy o fungování EU a čl. 10 odst. 1 statutu). Jakožto nejvyšší rozhodovací orgán přijímá obecné zásady a činí rozhodnutí nezbytná k zajištění plnění úkolů svěřených ESCB, určuje měnovou politiku Unie (popřípadě přijímá rozhodnutí týkající se střednědobých měnových cílů, klíčových úrokových sazeb a vytváření měnových rezerv ESCB) a přijímá pokyny nezbytné k jejímu provádění (článek 12 statutu). Lisabonská smlouva stanoví, že členy Výkonné rady ECB volí a jmenuje Evropská rada po vzájemné dohodě kvalifikovanou většinou (článek 283 Smlouvy o fungování EU).

ii. Výkonná rada

Výkonná rada se skládá z prezidenta, viceprezidenta a dalších čtyř členů, přičemž všichni jsou jmenováni na základě společné dohody představitelů států a vlád členských států eurozóny na osmileté funkční období a nelze je jmenovat opakovaně (článek 283 Smlouvy o fungování EU). Je pověřena prováděním měnové politiky a

v tomto směru dává nezbytné pokyny národním centrálním bankám. Odpovídá rovněž za přípravu zasedání Rady guvernérů a za běžný chod ECB (články 11 a 12 statutu).

iii. Generální rada

Generální rada (článek 44 statutu) je složena z prezidenta a viceprezidenta ECB a z guvernérů centrálních bank všech členských států EU, bez ohledu na to, zda již přijaly euro, či nikoli. Přispívá ke shromažďování statistických informací, koordinuje měnové politiky těch členských států, které dosud nepřijaly euro, a dohlíží na fungování evropského mechanismu směnných kurzů (ERM2).

b. Úloha

V rámci eurozóny mohou bankovky vydávat jak ECB, tak centrální banky jednotlivých států, ale jejich vydávání může povolit pouze ECB. Členské státy mohou vydávat mince, objem jejich emise však vyžaduje schválení ECB (článek 128 Smlouvy o fungování EU). ECB přijímá rozhodnutí nezbytná k tomu, aby Evropský systém centrálních bank plnil úkoly, které mu ukládá statut a Smlouva (článek 132 Smlouvy o fungování EU). S pomocí národních centrálních bank shromažďuje nezbytné statistické informace buď od příslušných vnitrostátních orgánů nebo přímo od hospodářských subjektů (článek 5 statutu). S ECB jsou konzultovány všechny návrhy aktů Unie v oblasti její působnosti a na žádost vnitrostátních orgánů i všechny návrhy právních předpisů z této oblasti (čl. 127 odst. 4 Smlouvy o fungování EU). ECB zodpovídá za hladký běh transevropského expresního automatizovaného systému zúčtování plateb v reálném čase (TARGET2), což je platební systém v eurech, který propojuje vnitrostátní platební systémy s platebním mechanismem ECB. V současné době ECB podniká kroky k začlenění centrálních bank členských států, které vstoupily do eurozóny, do ESCB.

ECB může plnit zvláštní úkoly týkající se obezřetnostního dohledu nad úvěrovými a dalšími finančními institucemi (čl. 127 odst. 6 SFEU a čl. 25.2 statutu). V rámci jednotného mechanismu dohledu byly ECB svěřeny další úkoly, které spočívají v přímém dohledu nad „významnými“ bankami v eurozóně a v dalších zúčastněných členských státech. Vnitrostátní orgány v členských státech nadále ve spolupráci s ECB dohlížejí na „méně významné“ banky. Tři evropské orgány dohledu zajišťují přeshraniční spolupráci orgánů dohledu v Unii: Evropská bankovní agentura (EBA), Evropský orgán pro cenné papíry a trhy (ESMA) a Evropský orgán pro pojišťovnictví a zaměstnanecké penzijní pojištění (EIOPA). Systém dohledu je doplněn o nový makrobezpečnostní orgán dohledu, Evropský výbor pro systémová rizika (ESRB).

2. Evropský systém centrálních bank (ESCB) a Eurosystém

a. Organizace

ESCB se skládá z ECB a národních centrálních bank všech členských států EU (čl. 282 odst. 1 Smlouvy o fungování EU a článek 1 statutu). Je řízen stejnými rozhodovacími orgány jako ECB (čl. 282 odst. 2 Smlouvy o fungování EU). Eurosystém se skládá pouze z ECB a národních centrálních bank členských států, které jsou členy eurozóny.

b. Úloha

Prvořadým cílem ESCB je udržovat cenovou stabilitu (čl. 127 odst. 1 a čl. 282 odst. 2 Smlouvy o fungování EU, článek 2 statutu). Dále, aniž je dotčen cíl cenové stability,

podporuje obecné hospodářské politiky ve Společenství přispívající k dosažení cílů Unie. ESCB plní tyto základní úkoly (čl. 127 odst. 2 Smlouvy o fungování EU a článek 3 statutu):

- vymezuje a provádí měnovou politiku Unie;
- provádí devizové operace v souladu s článkem 219 Smlouvy o fungování EU;
- drží a spravuje oficiální devizové rezervy členských států;
- podporuje plynulé fungování platebních systémů;
- a (čl. 127 odst. 5 Smlouvy o fungování EU a článek 3.3 statutu): přispívá k řádnému provádění opatření, která přijímají příslušné orgány v oblasti obezřetnostního dohledu nad úvěrovými institucemi a stability finančního systému.

3. Hospodářský a finanční výbor

Hospodářský a finanční výbor je nejvýš šestičlenný, přičemž jednu třetinu členů jmenují členské státy, druhou třetinu Komise a poslední třetinu ECB (čl. 134 odst. 2 Smlouvy o fungování EU); jeho povinnosti jsou totožné s povinnostmi Měnového výboru, jehož úlohu dnem 1. ledna 1999 Hospodářský a finanční výbor převzal. Je zde však jeden významný rozdíl: za podávání informací Komisi a Radě, pokud jde o vývoj měnové situace, nyní odpovídá ECB.

4. Rada ve složení pro hospodářské a finanční věci (Ecofin)

Ecofin je shromážděním ministrů financí všech členských států EU a rozhodovacím orgánem na evropské úrovni. Po konzultacích s ECB přijímá rozhodnutí, která se týkají politiky směnného kurzu eura vůči měnám mimo EU, při dodržování cíle cenové stability.

5. Euroskupina

Zasedání ministrů hospodářství a financí eurozóny, kterému se původně říkalo Euro-11, dostalo v roce 1997 nový název – „Euroskupina“. Tento poradní a neformální orgán se schází pravidelně, aby projednal veškeré záležitosti související s bezproblémovým fungováním eurozóny a HMU. K účasti na těchto zasedáních bývá přizvána Komise, v případě potřeby i ECB (článek 1 protokolu (č. 14) o Euroskupině). Na neformálním zasedání Rady Ecofin konaném ve Scheveningenu dne 10. září 2004 byl předsedou Euroskupiny zvolen Jean-Claude Juncker, předseda vlády a ministr financí Lucemburska. Stal se tak prvním zvoleným a stálým předsedou Euroskupiny, a to s mandátem počínaje dnem 1. ledna 2005. Lisabonská smlouva posílila úlohu Euroskupiny s cílem zvýšit koordinaci v eurozóně. Smlouva také poprvé uvádí pojem „Euroskupina“ (článek 137 Smlouvy o fungování EU). K formálním novinkám patří volba předsedy Euroskupiny na funkční období o délce dvou a půl roku, a to většinou členských států zastoupených v Euroskupině (článek 2 protokolu (č. 14) o Euroskupině).

ÚLOHA EVROPSKÉHO PARLAMENTU

A. Legislativní úloha

1. Evropský parlament spolu s Radou v rámci řádného legislativního postupu:
 - přijímá podrobná pravidla postupů pro mnohostranný dohled (čl. 121 odst. 6 Smlouvy o fungování EU);
 - mění některé články statutu ECB (čl. 129 odst. 3 Smlouvy o fungování EU) a
 - stanoví opatření nezbytná pro používání eura jako jednotné měny (článek 133 Smlouvy o fungování EU).
2. S Evropským parlamentem jsou konzultovány tyto záležitosti:
 - opatření týkající se zavádění euromincí ze strany členských států (čl. 128 odst. 2 Smlouvy o fungování EU);
 - dohody o směnných kurzech mezi eurem a měnami mimo EU (čl. 219 odst. 1 Smlouvy o fungování EU);
 - kandidatury zemí, jež by se mohly připojit k jednotné měně v roce 1999 a v dalším období;
 - jmenování prezidenta, viceprezidenta a dalších členů Výkonné rady ECB (čl. 283 odst. 2 a článek 11.2 statutu ECB);
 - jakékoli změny způsobu hlasování v Radě guvernérů ECB (čl. 10 odst. 2 statutu ESCB a ECB);
 - právní předpisy provádějící postup při nadměrném schodku stanovený v Paktu o stabilitě a růstu;
 - jakékoli změny pravomocí poskytnutých Evropské centrální bance v oblasti dohledu nad úvěrovými a jinými finančními institucemi (čl. 127 odst. 6 Smlouvy o fungování EU);
 - změny některých článků statutu ECB (čl. 129 odst. 4 Smlouvy o fungování EU).
3. Evropský parlament je podrobně informován o ustanoveních týkajících se složení Hospodářského a finančního výboru (čl. 134 odst. 3 Smlouvy o fungování EU).

B. Úloha v oblasti dohledu

1. Podle Smlouvy o fungování Evropské unie

ECB předkládá výroční zprávu o činnosti ESCB a o měnové politice za uplynulý a běžný rok Evropskému parlamentu, Radě, Komisi a Evropské radě. Prezident ECB musí předložit tuto zprávu Radě a Evropskému parlamentu, který na jejím základě může zahájit obecnou rozpravu (čl. 284 odst. 3 Smlouvy o fungování EU a článek 15.3 statutu ECB). Prezident ECB a další členové Výkonné rady mohou na žádost Evropského parlamentu nebo z vlastního podnětu vystoupit v příslušných výborech Evropského parlamentu (čl. 284 odst. 3 pododstavec 2).

2. Iniciativa Parlamentu

Parlament vyzval k tomu, aby udělení rozsáhlých pravomocí ECB v souladu se Smlouvou – tj. poskytnutí volnosti při vymezování měnové politiky – bylo vyváženo demokratickou odpovědností (usnesení ze dne 18. června 1996). Za tímto účelem zavedl „měnový dialog“. Prezident ECB nebo jiný člen Rady guvernérů vystupuje před Hospodářským a měnovým výborem Evropského parlamentu nejméně každé tři měsíce a odpovídá na otázky o perspektivách hospodářského vývoje a zdůvodňuje provádění měnové politiky v eurozóně. Kromě toho Evropský parlament pravidelně formuluje své stanovisko k výroční zprávě ECB v rámci zprávy z vlastního podnětu. V roce 2013 uzavřel Parlament s ECB interinstitucionální dohodu o demokratické odpovědnosti a dohledu nad výkonem úkolů, které jsou Evropské centrální bance svěřeny v rámci jednotného mechanismu dohledu.

Dražen Rakić / Dirk Verbeken
01/2020

